

Markant fald i efterspørgslen på sort arbejde

Efterspørgslen på sort arbejde i Danmark er faldet siden 2010. Samtidig bruger dem, der arbejder sort, færre timer på det.

Det viser en ny interviewundersøgelse, som Rockwool Fondens Forskningsenhed har gennemført i slutningen af 2014. I alt er godt 3.800 tilfældigt udvalgte danskere blevet interviewet, heraf halvdelen om køb af sorte ydelser og den anden halvdel om salg, altså udbud af sort arbejde.

Andelen af danskere, der købte sorte ydelser i 2014, var 40 pct., hvilket er et fald fra 2010, hvor andelen var 53 pct., jf. figur 1. Faldet ses for alle betalingsformer, men mest udpræget for sorte ydelser betalt med kontanter og med gentjenester – altså såkaldte vennetjenester. Mens 35 pct. af de adspurgte havde betalt kontant i 2010, var andelen 26 pct. i 2014. Tilsvarende faldt andelen, der havde betalt med en gentjeneste, fra 27 til 19 pct.

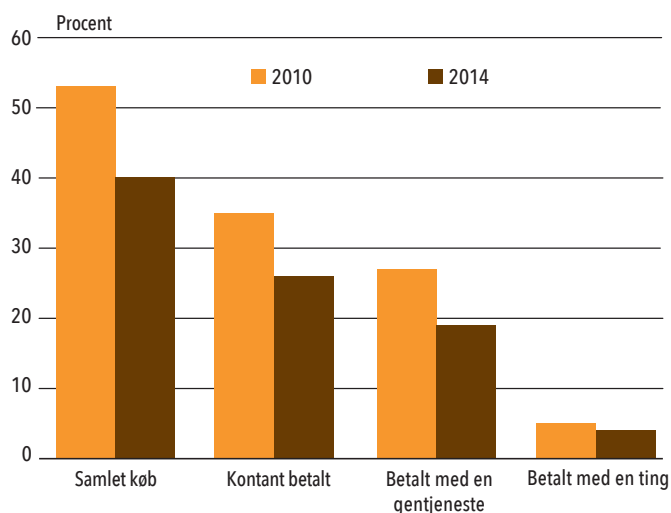
Spørger man køberne af sort arbejde, hvorfor de har brugt sort arbejdskraft, er det mest brugte svar ”For at spare penge” efterfulgt af ”Fordi jeg kender nogen, der kunne gøre det sort”. Når danskerne selv skal forklare deres brug af sort arbejde, er svaret altså penge og netværk.

Færre sorte timer

I lighed med tidligere har Rockwool Fondens Forskningsenhed også set på, hvor mange danskere der udfører sort arbejde, og hvor mange timer om ugen de gør det. I 2014 havde mellem hver fjerde og hver femte dansker (22 pct.) mellem 18 og 74 år arbejdet sort i løbet af det seneste år. Det er hverken færre eller flere end de foregående fem år. Til gengæld brugte dem, der arbejdede sort i 2014, mindre tid på det end tidligere.

Ifølge Peer Ebbesen Skov, der er forsker ved Rockwool Fondens Forskningsenhed, tyder meget på, at der reelt er sket et fald i sort arbejde fra 2010 til 2014, og at dette

Figur 1: Andelen af danskere, der har købt sort arbejde, 2010 og 2014

I 2014 brugte fire ud af ti danskere sorte ydelser. Det er et markant fald siden 2010, hvor der var tale om fem ud af ti. Faldet er især sket i kontant betalt sort arbejde (fra 35 til 26 pct.) og sort arbejde betalt med en gentjeneste (fra 27 til 19 pct.). Andelen af danskerne, der har betalt for sort arbejde med naturalier, er stort set uændret.

fald er drevet af en mindre efterspørgsel: ”Der er nogenlunde lige så mange som tidligere, der arbejder sort, men de gør det i mindre tid. Samtidig ser vi et stort fald i andelen, der har brugt sorte ydelser. Det er derfor nærliggende at antage, at faldet i udbydernes sorte tidsforbrug er drevet af et fald i efterspørgslen.”

Forklaringen på faldet i efterspørgslen er det sværere at sige noget om, men Camilla Hvidtfeldt, der også er forsker ved Rockwool Fondens Forskningsenhed, siger: ”Dels har vi haft nogle økonomisk turbulente år med en stor krise, der endnu ikke havde sluppet sit greb om danskernes privatforbrug i 2014. Dels har Folketinget de senere år vedtaget en række regelændringer, også ændringer som gør det mere risikabelt at være køber. Vi ved dog ikke, hvor stor betydning disse forandringer har haft.”

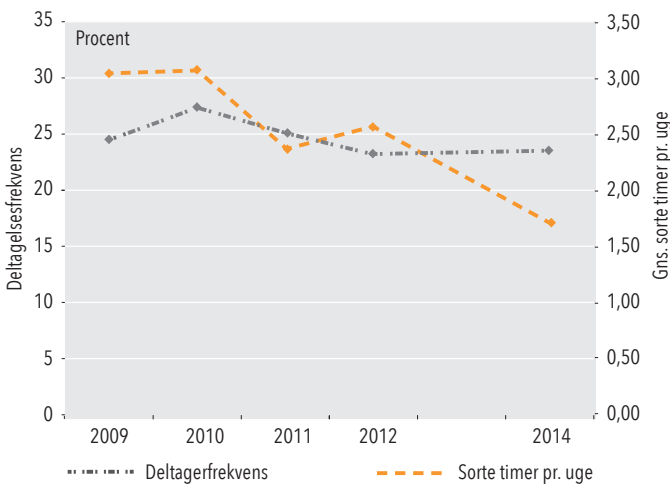
Samme andel, færre timer

Andelen af danskere, der arbejder sort inden for et år, har i store træk ikke ændret sig i perioden 2009-2014. Ud af den aldersgruppe, der normalt er på arbejdsmarkedet, nemlig de 18-66-årige, har ca. hver fjerde arbejdet sort i løbet af et år.

Det viser en undersøgelse fra 2014 af omfanget af sort arbejde udført af Rockwool Fondens Forskningsenhed. I alt har 1.927 danskere svaret på, om de har været aktive på det sorte arbejdsmarked i løbet af de seneste 12 måneder.

Til gengæld brugte dem, der arbejdede sort i 2014, gennemsnitligt mindre tid på det, end dem, der svarede ja til at have arbejdet sort de tidligere år. I 2014 var gennemsnittet 1,7 time om ugen, mens der tilbage i 2009 og 2010 var tale om 3,1 time om ugen, jf. figur 2. Det er et statistisk sikkert fald.

Figur 2: Sorte arbejdstimer og andel af befolkningen, der arbejder sort, 2009-14

Fra 2009 til 2014 er det gennemsnitlige antal timer brugt på sort arbejde – blandt dem, der arbejder sort – faldet fra 3,1 til 1,7 time pr. uge. I samme periode har andelen af 18-66-årige danskere, som arbejder sort, ligget relativt stabilt på omkring de 25 pct.

Omfanget af sort arbejde

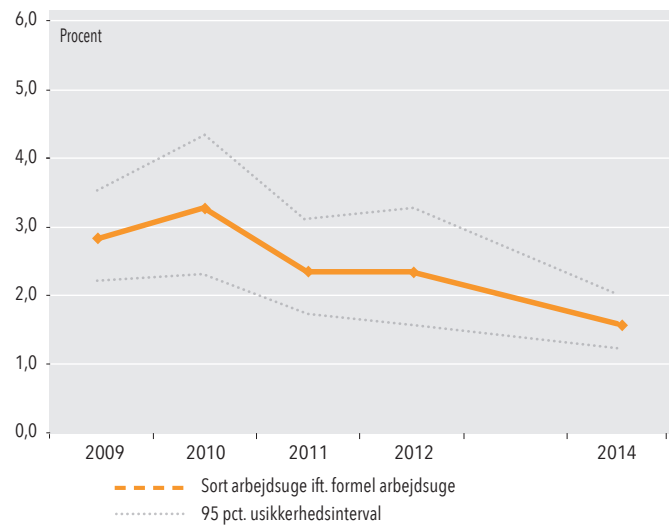
Ud fra andelen af danskerne, der arbejder sort, og hvor meget de gør det, kan det udregnes, hvor mange timer hver eneste voksne dansker mellem 18 og 66 år ca. gennemsnitligt bruger på sort arbejde. Sættes dette tal i forhold til timerne brugt på det hvide arbejdsmarked, opnår man et bud på omfanget af sort arbejde.

Udregningen viser, at de sorte arbejdstimer i årene 2009-2011 udgjorde mellem 2,4 og 3,3 pct. af de hvide

arbejdstimer. Tallet er faldet i 2014, hvor de samlede sorte arbejdstimer kun udgjorde 1,6 pct. af de hvide arbejdstimer.

Hvis man antager, at det sorte arbejdsmarked ligner det hvide – med hensyn til produktivitet, sammensætning af brancher osv. – så kan tallet siges at være et groft estimat på det sorte arbejdes andel af BNP.

Figur 3: Sorte arbejdstimer i pct. af hvide arbejdstimer, 2009-14

Omfanget af det sorte arbejde målt som forholdet mellem sorte og hvide arbejdstimer var væsentligt lavere i 2014 end i årene 2009-2010. Intervallet angiver usikkerheden på beregningen af omfanget af sort arbejde. Figuren viser, at den korrekte værdi for forholdet mellem sorte og hvide arbejdstimer med 95 pct. sikkerhed lå et sted mellem 1,3 og 2,0 pct. i 2014.

Som ved alle repræsentative undersøgelser er tallene behæftet med statistisk usikkerhed. Men selv når der tages højde for denne usikkerhed, tyder de seneste resultater på, at det samlede omfang af sort arbejde er faldet fra 2009 til 2014, jf. figur 3.

Stadig dobbelt så mange mænd som kvinder

I 2014-undersøgelsen er det også undersøgt, hvem der arbejder sort, og hvem der køber sorte ydelser. Ligesom tidligere viser det sig, at der næsten er dobbelt så mange mænd som kvinder, der udbyder sorte tjenester uden at informere skattevæsenet. Blandt mænd har 28 pct. arbejdet sort i 2014, mens det samme gælder 16 pct. af kvinderne.

Billedet er et helt andet, når det gælder efterspørgslen på sort arbejde. Mænd og kvinder er lige gode om at købe sort. For begge køn gælder, at fire ud af ti har gjort brug af sorte ydelser i løbet af 2014.

Unge arbejder oftest sort

Alder spiller en stor rolle for, om man udbyder sin arbejdskraft sort. Det er nemlig i overvejende grad de unge, der trækker i arbejdstøjet på det sorte arbejdsmarked.

Cirka hver tredje i alderen 18-39 år har udført sort arbejde i 2014, mens det samme kun er tilfældet for hver femte i fyrrerne og blot hver ottende dansker over 50 år.

I forhold til købernes alder er billedet noget mere blandet. Omkring 40 pct. af de 18-29-årige har købt sort arbejde, og samme andel gælder for de 40-59-årige. De mest ivrige købere er de 30-39-årige, hvor halvdelen har købt en eller flere ydelser det seneste år. I aldersgruppen over 60 år er det til gengæld kun hver tredje person, der har købt sort arbejde i nævnte periode.

Ændringer siden 2012

Siden 2012, hvor Rockwool Fondens Forskningsenhed sidst indsamlede oplysninger om sort arbejde, har Folketinget vedtaget en række lovændringer, der kan tænkes at påvirke niveauet.

Det handler dels om at øge den oplevede risiko ved at arbejde sort, dels om at fritage forskellige typer af arbejde og tjenesteudvekslinger fra beskatning.

Den øgede risiko ved at udføre sort arbejde er primært baseret på følgende fire tiltag:

For det første skal ethvert servicekøb (fx køretimer, håndværksydelser eller installation af hvidevarer) på 10.200 kr. eller derover betales digitalt. Gør man ikke det, risikerer man som køber (både private og virksomheder) at komme til at hæfte for sælgers eventuelle manglende betaling af skat og moms. For det andet har arbejdsudøvende pligt til at oplyse deres CPR-nummer og vise gyldig legitimation til SKAT. Tredje ændring er, at SKAT kan lave kontrol på udendørs byggepladser på privat grund. Endelig drejer fjerde ændring sig om, at der skal være tydelig skiltning på byggepladser, der viser, hvilke virksomheder der er aktive. I december 2015 blev SKATs ret til at gennemføre kontrol på privat grund ophævet igen. Dette har dog ikke betydning for 2014-undersøgelsen.

I forhold til fritagelse af visse typer tjenester fra beskatning er der tale om tre ændringer.

Den første er, at unge under 16 år kan arbejde skattefrit i private hjem (fx lufte hund, passe børn, gøre rent og slå græs), hvis arbejdet udføres for private. Den anden er tilsvarende regler for folkepensionister, som for op til 10.000 kr. årligt kan arbejde skattefrit i private hjem. Tredje ændring er en præcisering af, hvilke venjetjenester der er henholdsvis skattepligtige og skattefrie. Både lommepenge og småopgaver for familie og venner er som udgangspunkt skattefrie, mens det fortsat er sort arbejde at bytte tjenester, ligesom en betaling for en tjeneste også er skattepligtig.

Danskere med høj indkomst køber mest sort arbejdskraft

Efterspørgslen på sort arbejde varierer alt efter danskernes indkomstniveau. Dem med den højeste indkomst er også dem med det højeste forbrug af sort arbejdskraft.

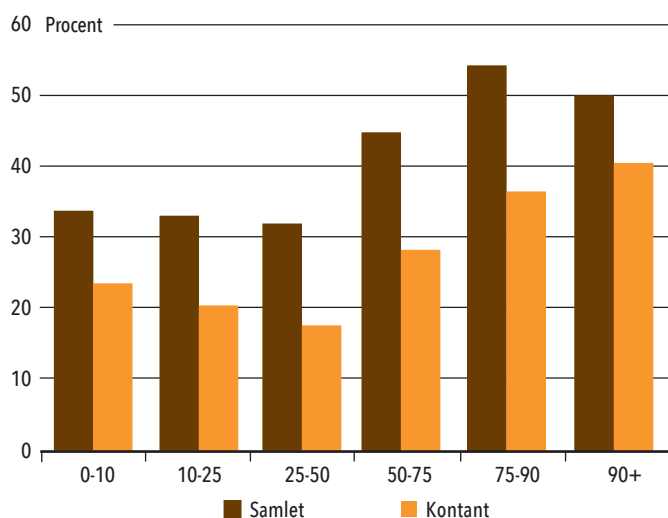
Det står klart, når man dykker ned i undersøgelsen fra Rockwool Fondens Forskningsenhed, der omhandler efterspørgslen på sort arbejde i Danmark.

Som det fremgår af figur 4, er sort arbejdskraft mest efterspurgt blandt danskere med høj indkomst. Således har omkring hver anden dansker i den øverste indkomsthaldel købt sort arbejde i løbet af 2014, mens det samme kun er gældende for ca. hver tredje i den nederste indkomsthaldel, jf. figur 4.

Kigger man på, hvordan den sorte arbejdskraft bliver betalt, viser der sig også en klar tendens, som hænger sammen med køberens indkomstniveau.

Personer med høj indkomst er mere tilbøjelige til at betale kontant for de sorte ydelser, de køber, mens personer med lavere indkomst oftere tyer til vennetjenester som modydelse. Blandt køberne af sort arbejde har fire ud af fem af personerne i den højeste indkomstgruppe

Figur 4: Køb af sort arbejdskraft fordelt på indkomst, 2014

Figuren viser efterspørgslen på sort arbejdskraft, som den fordeles sig i de forskellige indkomstgrupper i befolkningen. Det fremgår, at det især er dem med størst indkomst, der betaler kontant for ydelserne. De nederste 10 pct. (0-10) svarer til en indkomst på under 88.000 kr., mens de øverste 10 pct. (90+) tjener mere end 529.000 kr. om året.

betalt kontant for sort arbejde. Det samme gør sig kun gældende for omkring to ud af tre købere i de øvrige indkomstgrupper, jf. figur 4.

Håndværkere bytter tjenester

Indkomsten spiller altså en væsentlig rolle for efterspørgslen og betalingsformen – og det samme billede ses, hvis man i stedet fokuserer på uddannelse. Køberne er oftest kendetegnet ved at have en videregående uddannelse bag sig, hvad enten denne er kort, mellemlang eller lang.

Tabel 1: Køb af sort arbejde fordelt på uddannelse, 2014

Uddannelse	Samlet	Kontant	Vennetjenester
Grundskole og gymnasial	35 pct.	24 pct.	17 pct.
Erhvervsfaglig	42 pct.	23 pct.	23 pct.
Kort videregående	48 pct.	31 pct.	25 pct.
Mellemlang videregående	49 pct.	33 pct.	20 pct.
Lang videregående	44 pct.	37 pct.	8 pct.
I alt	40 pct.	27 pct.	19 pct.

Tabel 1 viser, hvordan efterspørgslen på sort arbejde og betalingsformen varierer med uddannelsesbaggrunden. Tabellen medtager ikke alle betalingsformer, og man kan have betalt på flere måder. Hyppigheden for samlet køb kan derfor både være større eller mindre end summen af kontant betalt sort arbejde og gennetjenester.

Som det fremgår af tabel 1, har især mennesker med en kort eller mellemlang videregående uddannelse købt sort arbejdskraft i løbet af 2014, mens personer uden nogen erhvervskompetencegivende uddannelse i mindre grad køber sort arbejde.

Også i forhold til betalingsform og uddannelse tegner der sig et klart billede. Personer med en lang videregående uddannelse er således de mest tilbøjelige til at betale kontant for en sort ydelse (37 pct.) og anvender kun sjældent (8 pct.) gensidige tjenester – også kaldet vennetjenester – som betalingsform.

Anderledes forholder det sig fx hos de, der har en erhvervsfaglig uddannelse, altså mennesker, der kan et håndværk. For dem er der i lige så høj grad tale om gensidige tjenester som køb mod kontant betaling. Begge betalingsformer er brugt af 23 pct. af de spurgte håndværkere.

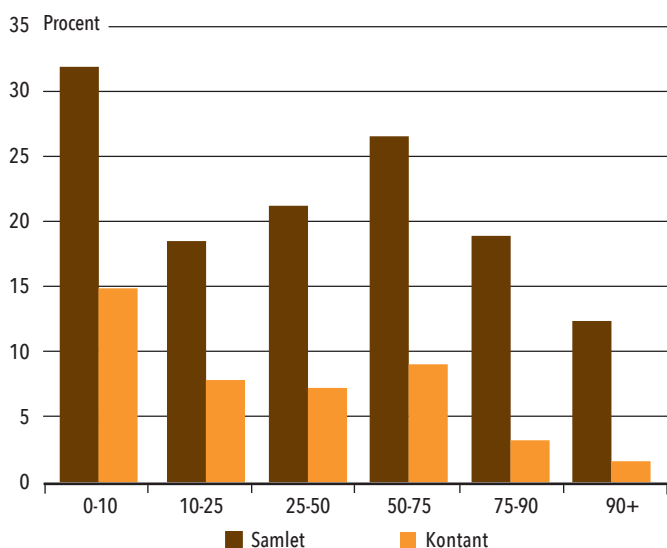
Lavindkomstgrupper arbejder oftest sort

Udbudssiden af det sorte arbejdsmarked i Danmark er i høj grad kendetegnet ved, at det er dem med de laveste indkomster, der udfører de sorte ydelser.

Således har hver tredje person blandt de 10 pct., der tjener mindst, udført sort arbejde i 2014, imens situationen er helt anderledes i den anden ende af skalaen. Blandt de 10 pct., der tjener mest, har kun cirka hver tiende udført sort arbejde i samme periode, jf. figur 5.

Også i forhold til betalingsformen, som den sorte arbejdstager kræver til gengæld for den pågældende ydelse, spiller indkomsten ind. Andelen af personer, der kræver kontant betaling for en sort ydelse, er ti gange større hos gruppen med de laveste indkomster (15 pct.), når man sammenligner med gruppen med de højeste lønindkomster (1,5 pct.).

Figur 5: Salg af sort arbejdskraft fordelt på indkomst, 2014

Figur 5 viser salg af sort arbejdskraft fordelt på seks forskellige indkomstgrupper. De nederste 10 pct. (0-10) svarer til en indkomst på under 88.000 kr., mens de øverste 10 pct. (90+) tjener mere end 529.000 kr. om året.

Især håndværkere

Også i forhold til uddannelsesbaggrunden er der forskel på tilbøjeligheden til at udføre sort arbejde uden at betale skat af indtægten. Der er således en tendens til, at det især er borgere uden kompetencegivende uddannelse (dvs. kun grundskole og gymnasium) og i særlig grad de erhvervsfagligt uddannede, der arbejder sort, jf. tabel 2.

Den modydelse, som den sorte arbejdstager får som betaling, er relativt uafhængig af uddannelsesbaggrunden. Det generelle billede er, at en tredjedel af dem, der arbejder sort, gør det for kontanter, mens to tredjedele har gjort det som gensidige vennetjenester, jf. tabel 2.

Tabel 2: Salg af sort arbejde fordelt på uddannelse, 2014

Uddannelse	Samlet	Kontant	Vennetjenester
Grundskole og gymnasial	22 pct.	8 pct.	13 pct.
Erhvervsfaglig	28 pct.	9 pct.	21 pct.
Kort videregående	17 pct.	3 pct.	11 pct.
Mellemlang videregående	20 pct.	7 pct.	13 pct.
Lang videregående	14 pct.	3 pct.	9 pct.
I alt	22 pct.	7 pct.	15 pct.

Især mennesker med en erhvervsfaglig uddannelse arbejder sort, mens de, der har en lang videregående uddannelse, har mindst tendens til at sælge ydelser sort. Tabellen medtager ikke alle betalingsformer, og man kan have betalt på flere måder. Hyppigheden for samlet salg af sort arbejdskraft kan derfor både være større eller mindre end summen af kontant betalt sort arbejde og gentjenester.

Der er ikke blot forskel på længden af uddannelse for dem, der arbejder sort men også på retningen af uddannelsen, altså hvilket fagområde man er uddannet i. Blandt personer med en uddannelse indenfor håndværk, produktion og transport har 37 pct. været aktive på det sorte arbejdsmarked inden for de seneste 12 måneder, mens det samme kun gælder 14 pct. med en uddannelse inden for de pædagogiske og humanistiske fag og 17 pct., der er uddannet inden for samfund, kontor og handel.

Dalende lyst til at arbejde sort

Villigheden til at påtage sig sort arbejde er faldende. I 2014 er der – i forhold til tidligere år – sket et markant fald i andelen af befolkningen, der, selvom de ikke har arbejdet sort, gerne ville gøre det, hvis muligheden bød sig.

Knap hver fjerde giver udtryk for vilje til at gøre det, hvis det var muligt. Det er markant færre end i perioden 2009-12, hvor omkring hver tredje nikkede bekræftende til det samme spørgsmål, jf. figur 6.

Som det fremgår af artiklen side 2, har en tilsvarende andel af befolkningen – 24 pct. – rent faktisk arbejdet sort det seneste år. Samlet set har fire ud af ti danskere enten arbejdet sort eller giver udtryk for, at de ville have gjort det, hvis muligheden havde budt sig.

Mest ok for håndværkere

I undersøgelsen er der ikke bare blevet spurgt, om man selv ville arbejde sort, men også om holdningen til, at andre arbejder sort.

Generelt viser det sig, at der er størst forståelse for, at en håndværker arbejder sort, mens accepten er mindre, hvis en arkitekt eller en kontanthjælpsmodtager gør det samme.

Graden af accept afhænger af både køn og af, om man selv har udført sort arbejde, jf. tabel 3.

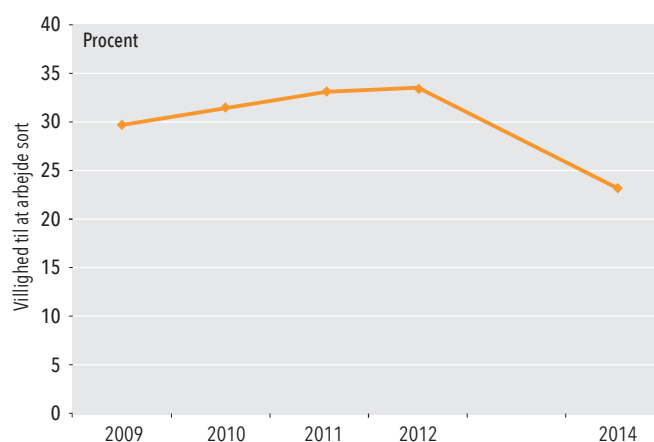
Tabel 3: Andel, der mener, at det er acceptabelt, at en arkitekt, håndværker eller kontanthjælpsmodtager arbejder sort, 2014

	Arkitekt	Håndværker	Kontanthjælpsmodtager
Har selv arbejdet sort	34 pct.	42 pct.	24 pct.
Har ikke arbejdet sort	10 pct.	18 pct.	14 pct.
Mænd	18 pct.	27 pct.	16 pct.
Kvinder	11 pct.	19 pct.	17 pct.
Alle	15 pct.	23 pct.	17 pct.

Tabel 3 er baseret på respondenteres svar på spørgsmålet: Er det acceptabelt, at en arkitekt/håndværker/kontanthjælpsmodtager tjener 1.500 kroner om måneden på sort arbejde?

Fire ud af ti af de danskere, der selv arbejder sort, synes, at det er acceptabelt, at en håndværker tjener sorte penge. Derimod er det kun hver fjerde (24 pct.) i denne

Figur 6: Villighed til at arbejde sort, 2009-14

Blandt de, der ikke har arbejdet sort, giver relativt færre i 2014 udtryk for, at de ville gøre det, hvis de fik muligheden for det. Faldet gælder i øvrigt for alle aldersgrupper og hos begge køn.

gruppe, der mener, at det er ok, at en kontanthjælpsmodtager arbejder sort ved siden af den offentlige forsørgelse.

Hos dem, der ikke selv arbejder sort, er accepten af andres deltagelse på det sorte arbejdsmarked mindre. Færre end hver femte (18 pct.) mener, at det er i orden, at en håndværker tjener ekstra penge på arbejde uden bilag, mens 14 pct. ville kunne acceptere, at en kontanthjælpsmodtager arbejder sort. De danskere, der ikke udfører sort arbejde, anser det for mere acceptabelt, at en kontanthjælpsmodtager (14 pct.) tjener sorte penge end en arkitekt (10 pct.). Måske er holdningen, at arkitekten med sin formodede høje lønindkomst ikke burde have behov for at arbejde sort?

Accepten af det sorte arbejdsmarked er størst blandt mænd. Hver fjerde mand synes, at det er acceptabelt, at en håndværker arbejder sort, mens det samme kun er gældende for hver femte kvinde.

Hver femte mand synes, at en arkitekt godt må tjene sorte kroner ved siden af sit job, mens kun hver tiende kvinde mener det samme. Er der tale om en person på kontanthjælp, der tjener penge uden om skattevæsenet, er kønnene dog enige. Det finder kun hver sjette mand og kvinde nemlig acceptabelt.

Danskerne finder sort arbejde mere risikabelt end tidligere

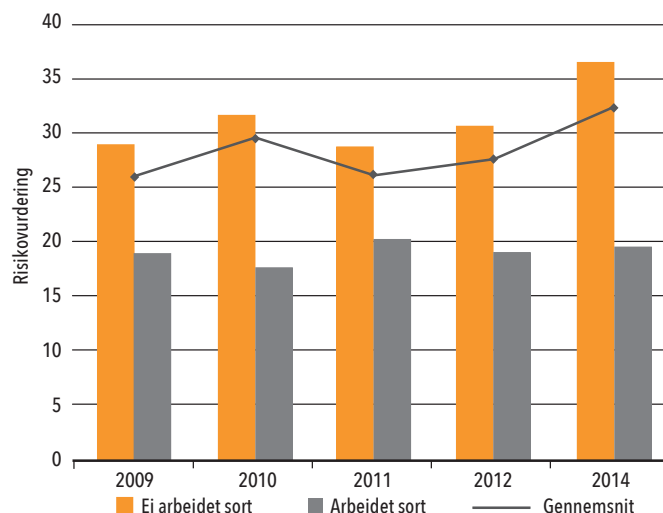
Borgerne opfatter i dag risikoen for at blive opdaget, hvis man udfører sort arbejde, som større end tidligere. Det viser en analyse af 2014-svarene på et spørgsmål om, hvor stor man vurderer, at risikoen er.

Respondenterne i undersøgelsen har angivet et tal mellem 0 og 100, hvor 0 er lig med, at man med sikkerhed ikke opdages, mens 100 angiver det modsatte. I gennemsnit var svaret 32, hvilket kan oversættes til en tro på, at der er 32 pct. risiko for at blive opdaget, hvis man udfører sort arbejde. Med andre ord er vurderingen, at hver tredje, der arbejder sort, på et eller andet tidspunkt vil blive opdaget. Det er, jf. figur 7, en stigning fra tidligere år, hvor niveauet har ligget på mellem 25 og 30 pct.

For de danskere, der selv arbejder sort, er risikovurderingen lavere, og den har ligget stabilt siden 2009 på lige omkring de 20 pct. Altså giver denne gruppe udtryk for, at det nok kun er hver femte, som udfører opgaver sort, der vil blive opdaget.

For de personer, der ikke selv arbejder sort, er vurderingen af risikoen noget højere, idet denne gruppe mener, at man vil blive opdaget i mere end hvert tredje tilfælde.

Figur 7: Oplevet risiko ved at arbejde sort, 2009-14

Figur 7 viser danskernes oplevede risiko ved sort arbejde. Et 0 svarer til at tro, at man aldrig opdages, når man arbejder sort, mens 100 svarer til at tro, at man med sikkerhed opdages. Figuren viser, at danskernes vurdering af risiko ved sort arbejde er steget i 2014 i forhold til tidligere.

Især venner, bekendte og familie køber sort

Der er i høj grad personlige relationer i spil, når sort arbejde udføres i Danmark. Den dominerende kundekreds er familie, venner og bekendte, og det foretrukne betalingsmiddel er gentjenester.

Det viser svarene på kombinerede spørgsmål om, hos hvem de sorte timer er blevet lagt, og hvilken betalingsform der er anvendt. Som noget nyt er denne sammenhæng undersøgt i 2014-udgaven af den tilbagevendende undersøgelse af sort arbejde fra Rockwool Fondens Forskningsenhed.

De absolut primære kunder er venner og bekendte, jf. figur 8. De er aftagere af hele 55 pct. af det sorte arbejde, mens familie står for andre 27 pct.

Regningsfri ydelser til fremmede privatpersoner fylder relativt lidt i det samlede billede. Kun 13 pct. af det udførte sorte arbejde er lagt hos fremmede. Resten, i alt 5

pct., er blandt andet blevet lagt sort i det firma, man er ansat i.

En tilsvarende undersøgelse blandt de, der køber sort arbejde, viser da også, at sorte ydelser købes hos private – ikke firmaer. Ni ud af ti sorte ydelser er udført af private. De hyppigst anvendte argumenter for at have brugt sort arbejde er, at det er billigere end hvidt, og at man har gjort det, fordi man kendte nogen, der kunne udføre opgaven.

Gentjenester dominerer

Ligesom der er foretrukne kunder, nemlig den nære omgangskreds, så er der også ét betalingsmiddel, der overgår alle andre: Gentjenesten. Altså, at jeg gør noget for dig nu, fordi du har gjort eller gør noget for mig, eller fordi jeg forventer, at det vil ske på et senere tidspunkt.

Spørgsmålet om betalingsmiddel for det sorte arbejde er blevet stillet år efter år i undersøgelserne, og billedet er meget stabilt. Det er omtrent de samme andele af befolkningen, der har modtaget de forskellige betalinger: 15 pct. har arbejdet for gentjenester, 7 pct. har modtaget penge, 3 pct. har fået naturalier, mens andre 3 pct. har solgt varer sort.

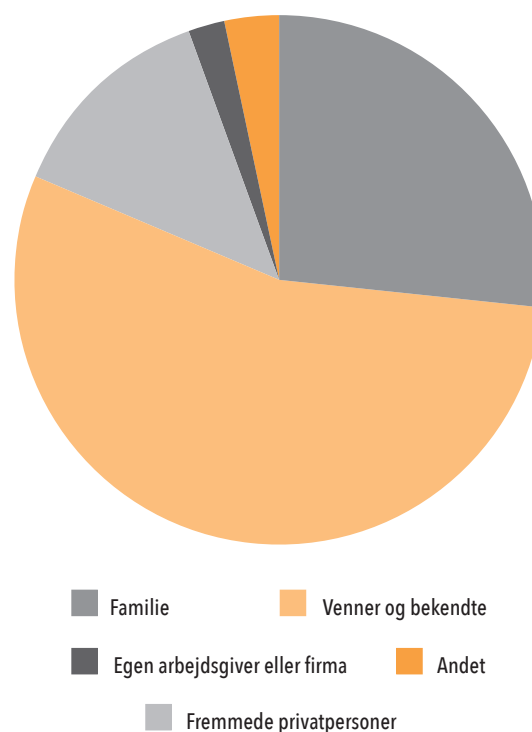
Ikke overraskende fordeler betalingsmidlerne sig forskelligt, alt efter den relation den sortarbejdende har til modtageren, jf. tabel 4.

Tabellen skal læses lodret: Af dem, der har modtaget kontanter for sorte ydelser, har 15 pct. fået det fra familie, 55 pct. fra venner og bekendte etc.

Det fremgår, at mere end 90 pct. (31 + 62 pct.) udført som gentjenester finder sted for familie og venner, mens kun 3 pct. af den type transaktioner sker i forhold til fremmede privatpersoner. Modsat gælder, at 25 pct. af sort arbejde mod kontant betaling sker for fremmede privatpersoner.

Det virker oplagt, at afstanden i relationer mellem mennesker kan ses i fordelingen af betalingsformer på kunder. Det er formentlig noget mere besværligt at udveksle tjenester med en person, man ikke har mødt tidligere, så her er klingende mønt det foretrukne betalingsmiddel. I forhold til familie, venner og bekendte er man mere sikker på at få sin modydelse, og man vil også have en god idé om kvaliteten af denne modydelse. Øget afstand i relationen mellem mennesker øger behovet for kontanter.

Figur 8: Fordeling af, hvem der arbejdes sort for, 2014

Godt otte ud af ti danskere, der har arbejdet sort, har gjort det for familie, venner og bekendte, altså mennesker, man i forvejen har en eller anden relation til.

Tabel 4: Fordeling af, hvem der arbejdes sort for i 2014

	Kontant	Gentjenester	Naturalier	Sort salg
Familie	15 pct.	31 pct.	20 pct.	8 pct.
Venner og bekendte	55 pct.	62 pct.	54 pct.	19 pct.
Privatpersoner	25 pct.	3 pct.	14 pct.	54 pct.
Egen arbejdsgiver el. firma	3 pct.	2 pct.	7 pct.	0 pct.
Andet	2 pct.	2 pct.	5 pct.	18 pct.
I alt	100 pct.	100 pct.	100 pct.	100 pct.

Mest efterspurgt: Frisør, elektriker og mekaniker

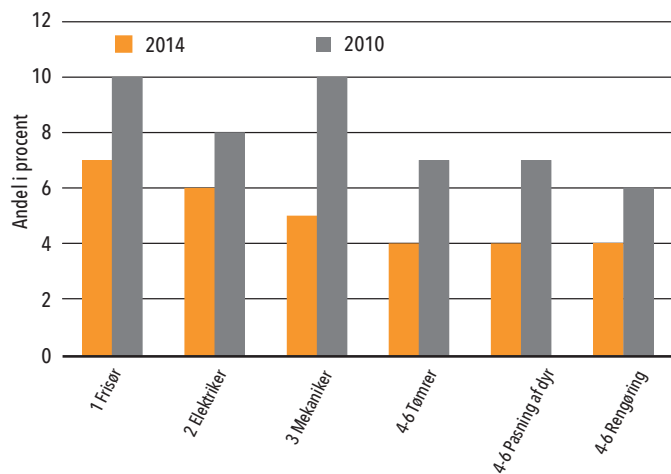
Når danskerne er på udkig efter sort arbejdskraft, er det en bred vifte af ydelser fordelt på en række fagområder, der efterspørges. Dog er der tre typer ydelser, der ligger klart i spidsen. Mest efterspurgt på det sorte arbejdsmarked er frisørarbejde, mens elektriker- og automekanikerarbejde følger umiddelbart efter.

Det viser undersøgelsen fra 2014 om køb af sort arbejde. Undersøgelsen viser, at flest danskere har fået klippet håret uden bilag (syv pct.), fået hjælp til strømmen derhjemme (seks pct.) og fået repareret bilen (fem pct.), mens fire pct. har købt tømmerhjælp, fået passet deres kæledyr eller fået gjort rent, uden at der blev betalt skat og moms af ydelsen, jf. figur 9.

I 2010 blev det ligeledes undersøgt, hvad der især blev købt af sorte ydelser. Også her lå frisører, elektriker og automekanikere i top over de mest efterspurgte faggrupper, ligesom der er status quo på de næste pladser over populære sorte ydelser.

Det samlede billede er dog, at der er sket et fald i efterspørgslen på arbejdsydelser uden om skattevæsenet. På

Figur 9: De mest efterspurgte sorte ydelser, 2010 og 2014

Vi får især ordnet hår, el-installationer og biler sort. På den delte 4-6-plads ligger tømmerhjælp, pasning af kæledyr og rengøring.

nær havearbejde er købet af samtlige ydelser faldet fra 2010 til 2014.

Udviklingen stemmer godt overens med det generelle fald i danskeres brug af sort arbejdskraft, hvor andelen, der har købt sort arbejde, i samme periode er faldet til 40 pct. (fra 53 pct.).

Køberne af sort arbejde efterspørger færre ydelser

Kigger man på, hvor mange sorte arbejdsydelser hver person efterspørger, står det klart, at størstedelen af køberne kun har gjort brug af én type sort ydelse i løbet af et år.

Blandt kunderne gælder det i 2014, at halvdelen har købt én type ydelse, en fjerdedel to typer ydelser, mens den sidste fjerdedel har købt tre eller flere typer ydelser.

Sammenholdt med undersøgelsen fra 2010 er der ikke de helt store udsving, men vi ser dog en faldende tendens, da hver enkelt sorte arbejdsgiver i dag i snit køber færre forskellige typer ydelser, jf. tabel 5.

Tabel 5: Antal købte typer af ydelser blandt dem, der køber sort, 2010 og 2014.

	2014	2010
En	51 pct.	45 pct.
To	24 pct.	24 pct.
Tre	11 pct.	13 pct.
Fire	5 pct.	7 pct.
Fem eller flere	9 pct.	11 pct.

Der er en lille tendens til, at der i dag efterspørges et mindre antal forskellige typer ydelser end tidligere. Således er der sammenlagt 25 pct., der i 2014 efterspurgte tre eller flere ydelser, mens andelen fire år tidligere lå på 31 pct.

Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i Enheden. Nyhedsbrevet er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Andre udgivelser fra Rockwool Fondens Forskningsenhed kan ses på Rockwoolfonden.dk/forskning